

СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ НА ВИСШИТЕ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ И ДИСТАНЦИОНЕН СОЦИАЛЕН ОДИТ

Мирослава Пейчева*

Увод

В съвременния свят ценности като честност, лоялност, справедливост, почтеност трябва да се доказват с факти, да бъдат част от ежедневието, а не само благородни цели, които служат за реклама. Както Антъни Грейлинг твърди „Ние очакваме честност и благонадеждност от всички хора. Това не са културно или национално дефинирани ценности, а общочовешки ценности. Може да се каже, че тези ценности са преди всичко възвишени цели, но съм убеден, че има достатъчно примери от реалността, които влияят на съвместния ни живот“ (Грейлинг).

Социалната отговорност е определяна като етична рамка и предполага, че едно лице, било то организация или индивид, има задължението да действа в полза на обществото като цяло.

В подкрепа на твърдението, че висшите учебни заведения трябва да бъдат социално отговорни и да комуникират своите социални инициативи, приемам най-малко четири аргумента.

На първо място, връзката устойчиво развитие – социална отговорност. Съгласно дефиницията устойчиво развитие е „развитие, което отговаря на нуждите на настоящето, без да се компрометира способността на бъдещите поколения да посрещат собствените си нужди“ (Robert, Parris, Leiserowitz).

Висшите учебни заведения трябва да възпитават в поведение, което ще ни доближи повече до постигане на целите за устойчиво развитие, които най-общо се изразяват в осигуряване на икономическо развитие, социална справедливост и опазване на околната среда. Развитието на социалната отговорност на висшите учебни заведения е стъпка в тази посока.

На второ място, ролята на висшите учебни заведения и институти за възпитанието на социално отговорни граждани и лидери. През 2007 година за първи път бяха публикувани Принципи за отговорно образование за управление (Principles for Responsible Management, Six Principles) (Виж. таблица 1)

* Мирослава Пейчева, доктор, професор, катедра „Човешки ресурси и социална защита“, УНСС, email: mpeicheva@unwe.bg

Таблица 1. Принципи за отговорно образование за управление

Принцип	Съдържание	
Принцип 1	Цел	Ще развием способностите на студентите да бъдат бъдещи генератори на устойчива стойност за бизнеса и обществото като цяло и да работят за приобщаваща и устойчива глобална икономика.
Принцип 2	Стойности	Ще включим в нашите академични дейности, учебни програми и организационни практики ценностите на глобалната социална отговорност, както са представени в международни инициативи като Глобалния договор на ООН.
Принцип 3	Метод	Ще създадем образователни рамки, материали, процеси и среди, които дават възможност за ефективно обучение за отговорно лидерство.
Принцип 4	Изследвания	Ще участваме в концептуални и емпирични изследвания, които допринасят за разбирането ни за ролята, динамиката и въздействието на корпорациите в създаването на устойчива социална, екологична и икономическа стойност.
Принцип 5	Партньорство	Ще взаимодействаме с мениджъри на бизнес корпорации, за да разширим познанията си за техните предизвикателства в посрещането на социалните и екологични отговорности и да проучим съвместно ефективни подходи за справяне с тези предизвикателства.
Принцип 6	Диалог	Ще улесним и подкрепим диалога и дебата между педагозите, студентите, бизнеса, правителството, потребителите, медиите, организациите на гражданското общество и други заинтересовани групи и заинтересовани страни по критични въпроси, свързани с глобалната социална отговорност и устойчивост.

Източник: <http://www.unprme.org/about-prme/the-six-principles.php>

Таблицата е организирана от автора.

Посочените принципи „подпомагат напредъка на целите на устойчивото развитие в академичните среди и свързва отговорните предприятия с висшите учебни заведения, за да помогне за набирането на таланти с нагласи за устойчивост, умения и способности (UNGC). Приложението на принципите в университетите ще подготви студентите да имат виждане за „морален компас“ (Geryk, 2015, с. 136).

На трето място, всички заинтересовани страни имат необходимост от информация относно социално отговорните инициативи на висшите учебни заведения. Например, потенциалните студенти, като заинтересована страна

се нуждаят от тази информация, за да бъдат улеснени в избора си на университет. Обществото има потребност от същата информация, за да оценят как университетите възпитават бъдещите държавни ръководители, собственици на бизнес и ръководители на екипи.

На четвърто място, развитието на технологиите изисква повече от всякога социално отговорно поведение, което трябва да се възпитава от семействата, детските градини, училищата, висшите учебни заведения и да продължи да се отстоява в организациите.

Осъзнавайки важността на социалната отговорност, все повече висши учебни заведения по света са разработили и прилагат стратегии за устойчиво развитие и социална отговорност.

Затова основна цел на настоящото изследване е да се анализира социалната отговорност на висшите учебни заведения и да се разработи модел за дистанционен социален одит

Ограничения на изследването: Представените в настоящата студия резултати са само част от изследване (Пейчева, 2019), посветено на социалната отговорност на висшите учебни заведения и дистанционния социален одит. Анализираният в студията висши учебни заведения са в Китай, Русия и България.

Социална отговорност

Съвременното общество, повече от всякога се нуждае от нов градеж. В основата на градежа трябва да бъдат заложени позабравените нравствени ценности, свързани със самосъзнанието, социалното и с разбирането за дълг.

Свидетели сме на значими промени, които са резултат от Четвъртата индустриална революция. „Трудът е под силен натиск от работи и капитал“. „Прогнозата е, че до 2020 година роботите ще заменят 5 милиона работни места“ (Данаилов, 2016, с. 10). Съгласно цитирано изследване на експерти на Световния икономически форум през 2015 – 2020 г., Спартак Керемидчиев посочва, че: „Сред бизнесите, които ще претърпят най-големи загуби на работни места...са администрация и офис обслужване – с 4,76 млн., преработващата промишленост – с 1,61 млн., строителство и добивът на изкопаеми -0,50 млн., изкуството, дизайнът, спортът и медите-0,151млн., правните услуги -0,109 млн. и поддържащите дейности – 0,040 млн.“ (Керемидчиев, 2016, с. 201). Очевидно е, че се намираме в нова среда, в която предстои вземането на трудни решения. Затова социално отговорното поведение трябва да е приоритет, ако искаме да съхраним Земята и всички живи същества.

Както са посочили в свое научно изследване Марина Стефанова и Йоана Михалева „Без морално лидерство бизнес отношенията може да се превър-

нат в трудна джунгла“ (Strielkowski, Chigisheva, 2017), в която липсва морална подкрепа, етично поведение и придържане към общоприети стандарти на поведение” (Стефанова, Михалева, 2020, с. 92).

Социално отговорното поведение се възпитава от ранна детска възраст. Формира се в семейството, детската градина. Продължава в основното, средното и висшето образование, а наученото е предпоставка за социално отговорно управление на организациите, независимо от тяхната големина, сфера на дейност, местоположение.

Не е случайно, че „В приетата от правителството през 2019 г. в България Стратегия за корпоративна социална отговорност 2019 – 2023 г. се прилага идеята за структуриране на социално-отговорните дейности на различни равнища (базово, оперативно, висше ниво), където са систематизирани ключовите области за бъдещо развитие – вкл. и област „Образование и обучение“ (Атанасова, 2020, с. 21).

“В днешно време КСО е присъща не само за корпорации и предприятия, но също така се използва по-често в държавни и неправителствени органи и организации, училища, професионални организации, организации на работодатели, синдикати, администрации и др.” (Pandurska, 2020, с. 124).

Възпитанието в социално отговорно поведение формира толерантност към различията, разбиране за необходимостта от свобода на сдружаване на работниците и служителите и осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, опазване на околната среда. Смисълът за полагане на усилия за развитие на социално отговорното поведение проличава от съвременни изследвания, които показват, че „въпреки наличието на правна рамка и изразената политическа воля, дискриминационните практики са факт“ (Данаилова, 2019, с. 65). Доказателство в тази връзка са представените данни, свързани със средната годишна заплата и заетост в България на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности, 2017 г., които показват, че „мъжете получават с около 20% по-високи средногодишни заплати спрямо жените, с малки изключения“ (Колева-Стефанова, 2020, с. 40).

Сред доказателствата, показващи ясно потребността от възпитание в социално отговорно поведение са резултатите, представени от Радостина Бакърджиева, съгласно които „фирмите не припознават подпомагането на талантиви деца, ученици и студенти като първична форма на корпоративна отговорност със социални измерения” (Бакърджиева, 2018, с. 32).

Липсата на знания са сред основните причини, например, малките и средни предприятия да „не осъществяват „зелени“ инициативи, защото им липсват познания за това“ (Василева, Христова-Пешева, Иванова, 2018, с. 50).

На база на анализа на съществуващите в научната литература дефиниции за социална отговорност, може да се направи извода, че социалната отго-

ворност е етично поведение, при което действията и решенията са съответстващи на принципите за социална отговорност и има за цел да допринесе за благосъстоянието на обществото и околната среда. От тук следва, че видовете социална отговорност са на: отделния индивид, организация (бизнес организация – корпоративна социална отговорност/социална отговорност на бизнеса, нестопанска организация, висши учебни заведения, училищата, социални предприятия), професия, партия, държава. За целите на изследването са предложени следните дефиниции за индивидуалната социална отговорност, социалната отговорност на бизнеса и на висшите учебни заведения.

Индивидуалната социална отговорност е в основата на всички видове социална отговорност и се отнася до поведението на отделната личност при вземане на решения и осъществяване на действия, които са в съответствие с принципите за социална отговорност.

Социалната отговорност на бизнеса (корпоративна социална отговорност), държавата, неправителствените организации, партиите е част от бизнес стратегията на организацията, която се отнася до отговорността на организациите за въздействието, което оказват на обществото и околната среда.

Социалната отговорност на висшите учебни заведения е съвкупност от социални инициативи, научни изследвания, обучение в областта на социалната отговорност, както и инкорпориране на тези дейности в стратегията на висшите учебни заведения, отчитането им и комуникирането им със заинтересованите страни. Отчитането на социалната отговорност на висшите учебни заведения е добра практика, но още по-добра и необходима е провеждането на социален одит, който предоставя независима оценка относно наличието или отсъствието на съответствие между декларирана социална отговорност на висшите учебни заведения и реално осъществената такава.

Анализ на социалната отговорност на висшите учебни заведения в Русия

От висшите учебни заведения в Русия, анализът е извършен на топ пет университети, съгласно QS TOP Universities. Това са: Московският държавен университет „Ломоносов“, Санкт Петербургски университет, Новосибирски държавен университет, Московски държавен технически университет Бауман и Томски държавен университет.

Московски държавен университет „Ломоносов“

В Московски държавен университет „Ломоносов“, в бакалавърска степен на обучение, направление „Мениджмънт“ се преподава учебната дис-

циплина „Корпоративна социална отговорност“ (Корпоративная социальная ответственность). В МВА на университета като задължителна присъства учебната дисциплина „Социальная ответственность бизнеса“ (Мастер делового администрирования).

В Московския държавен университет Ломоносов има Съвет на жените (Совет женщин), който решава следните задачи: допринася за развитието на творческата активност на жените в Московския държавен университет и създаването на условия за тяхното професионално израстване; извършва благотворителна дейност; установява и поддържа връзки с руски, чуждестранни и международни обществени сдружения; допринася за организирането и провеждането на научни конференции, семинари, симпозиуми, насочени към изучаване на опит в областта на социалната защита на работещите жени; организира и провежда изложби, конкурси, концерти и други културни мероприятия.

През 1993 г., по нареждане на ректора на Московския държавен университет, е създаден „Благотворителен център за преподаване и преквалификация на научен и преподавателски персонал“ за служители, студенти и аспиранти на Московския държавен университет за обучение и преквалификация на нови специалности. Структурата на Центъра включва: счетоводни, компютърни, езикови и различни творчески курсове, които дават на МУС служители, особено жени, втора специалност или друга специализация на социално-благотворителна основа (Совет женщин).

Московският държавен университет цели неговото обучение да става все по-достъпно за хората в неравностойно положение. За целта от 2009 година, университетът има образователен канал в YouTube и има нов уебсайт за дистанционно обучение (Обучение в МГУ стало достъпней).

Благодарение на развитието на дистанционното обучение, хората с увреждания стават пълноправни участници в образователния процес: заедно с всички се подготвят за влизане в университет, получават образование и получават работа. Московският университет активно развива система за дистанционно обучение и представя новите си инициативи в рамките на Годишната на равните възможности.

Санкт Петербургски университет

Темата за корпоративната социална отговорност намира място в различни международни конференции.

Учебните дисциплини: „Корпоративна социална отговорност“ и „Етика на бизнеса“ са част от бакалавърска програма „Управление“ (Менеджмент), преподавана на руски и английски език.

Студенти по дизайн помагат на „децата – пеперуди“ (Студенты-дизайнеры помогут “детям-бабочкам”) (бебета, страдащи от булозна епидермоли-

за). Във фойето на Асамблейната зала на сградата на Дванадесетте колежи се провежда благотворителен аукцион за търг „Коледни елхи“. Експозицията представя коледни елхи и пощенски картички, подготвени от студенти дизайнери в Санкт Петербургския държавен университет. Средствата, събрани в края на изложението са за благотворителност.

На 13.11.2018 година Санкт Петербургския на Тържествена церемония награждава победителите в първия регионален конкурс „Лидери на корпоративната благотворителност. Северозапад“, кръгла маса, посветена на най-добрите практики на корпоративната благотворителност, и семинар за оценка на проекти и управление на комуникациите (В Санкт-Петербургском университетете наградил победителите конкурса „Лидеры корпоративной благотворительности. Северо-Запад“).

В университета има дисертации, посветени на темата за социалната отговорност, една от които е „Социална отговорност на руския бизнес в област на телекомуникации (по примера на vimpelcom ojsc)“ (Андреевич, 2014).

Новосибирски държавен университет

От уебстраницата на Новосибирския държавен университет се разбира, че възпитаник на катедрата по журналистика в Новосибирския държавен университет – Ирек Ибатулин и неговият екип, членове на който са още двама възпитаници на катедрата по журналистика на Новосибирския държавен университет – Анна Аботина и Владимир Порхунов са наградени със сребърен медал на най-добрия телевизионен фестивал в света на Ню Йорк Фестивалите в категорията „Корпоративна социална отговорност“. Филмът е за деца със зрителни увреждания „Лесно за чуване“ (A film produced by NSU graduates received a silver medal at a prestigious international television festival). Филмът е създаден по проект на MegaFon. Ирек Ибатулин описва създаването на филма с думите: „Преди това нито моят екип, нито някога сме общували с деца, които не могат да видят света така, както ние го виждаме. Колкото повече се потопихме в снимките на филма, толкова повече научихме за незрящите деца, как живеят, какво правят за забавление, какво обичат, какво ги тревожи“ (A film produced by NSU graduates received a silver medal at a prestigious international television festival).

От уебсайта на университета се разбира и за проведена конференция за устойчиво развитие на Новосибирския държавен университет, посветена на световните тенденции, вътрешния опит и практическите въпроси, свързани с прилагането на съществуващите подходи за започване, насърчване и финансиране на проекти за устойчиво развитие в руските региони.

Московски държавен технически университет Бауман

В уебсайта на университета е публикуван Образователен стандарт за високо професионално образование за бакалавърска степен на обучение по специалността мениджмънт. Задължителен предмет в нея е учебната дисциплина „Корпоративна социална отговорност“ (Образователный стандарт высшего профессионального образования мгуу им. н.э. баумана). Подобна дисциплина, но с наименование „Корпоративен мениджмънт и социална отговорност на организацията“, присъства като задължителна учебна дисциплина в бакалавърска степен на обучение по специалността „Иновации“ (Основная профессиональная образовательная программа высшего образования МГТУ ИМ. Н.Э. БАУМАНА).

От уебсайта на университета проличава, че в него се организират и конференции по теми, свързани с корпоративната социална отговорност.

Друга интересна информация на уебсайта на университета са научните публикации като: „Инженерна етика. Образование за морални компетенции“ (порталу МГТУ им. Н.Э. Баумана).

Като част от социалната отговорност на университета е информацията свързана с противодействие на корупцията (Противодействие коррупции). На уебсайта на университета е предоставена подробна информация за процедурите, свързани с противодействието на измами.

Във всеки един от стандартите за висше образование по различните специалности, представени на уебсайта на университета, основно място заема темата за равните възможности.

Специално място на уебсайта на университета заема и информацията за социалната дейност на университета (Общественная деятельность).

Томски държавен университет

На уебсайта на университета се намира информация, свързана със социалната подкрепа, която университетът осигурява (Социальная поддержка). Тя е свързана с детските градини, психологическата помощ, противодействие на идеологията на тероризма. В университета има осигурени условия за развитие на професионални организации на служителите, както и профсъюзен комитет на студентите.

Добро впечатление за социалната отговорност на университета прави информацията за провеждане на индивидуална консултация за : студенти и висшисти, които изпитват трудности при намирането на работа след получаване на диплома; студенти, нуждаещи се от работа на непълно работно време; студенти, нуждаещи се от стаж. Консултациите се осигуряват от отдел „Практикуване и наемане на работа“ (Отдел практики и трудоустройства).

Към социалната отговорност на университета може да се отнесат и безплатните (отворени) онлайн курсове, предлагани от университета.

В Томския държавен университет се издава вестник „Икономика“, в който специално място е отделено и на статии, свързани със социалния одит. Например статията „Социален одит в услуга на кооперативната демокрация“ (Социальный аудит на службе кооперативной демократии).

Социална отговорност на висшите учебни заведения в Китай

От висшите учебни заведения в Китай анализът на социалната отговорност е извършен на топ пет на университетите в Китай. Това са: Университета Цинхуа (Tsinghua University), Пекински университет (Peking University), Университета Фудан (Fudan University), Шанхайският университет „Джао Тонг“ (Shanghai Jiao Tong University), Университет Жеджианг (ZJU) (Zhejiang University (ZJU)).

Университетът Цинхуа

С мотото на „Самодисциплината и социалната ангажираност“ и духа на „Действията говорят по-гласно от думите“, университетът Цинхуа е посветен на благополучието на китайското общество и световното развитие. Като един от най-престижните и влиятелни университети в Китай, Цинхуа се ангажира да култивира глобални граждани, които ще процъфтяват в днешния свят и ще станат лидери утре (Tsinghua University).

През 2015 година Глобалната кампания за равенство между половете стартира в университета Цинхуа в Китай (Global Gender Equality Campaign launched at Tsinghua University in China). Професор Джан Йи (Zhang Yi) от университета Цинхуа заявява че: „Цинхуа подкрепя кампанията „Той за нея“ (HeForShe), защото един от основополагащите принципи на Китайската народна република е равенството на жените и мъжете. Равенството между половете е предпоставка за хармонично общество, за което образователните институции трябва да носят отговорност за насърчаване“ (Global Gender Equality Campaign launched at Tsinghua University in China).

Университетът на Цинхуа провежда Първия международен форум по инженерно образование. На този форум темата за социалната отговорност заема централно място. Мариелза Оливейра (директор на офиса в Пекин на ЮНЕСКО) казва, че е много доволна, че има възможност да обсъди с експерти и учени в академичните среди и индустрията най-съвременните въпроси на инженерното образование. „Понастоящем инженерното образование трябва да бъде по-приобщаващо и устойчиво, да насърчава ученето през целия живот, да подобрява екипния дух и социалната отговорност и да

помага на хората да разберат развитието на новите технологии“ (Tsinghua University holds the First International Forum on Engineering Education).

На същия форум президентът на университета Цинхуа – Циу Йонг (Qiu Yong) подчертава, че ориентираното към бъдещето инженерно образование трябва да служи за изграждане на по-добър дом за човечеството. Едно от предложенията, които той прави за бъдещото инженерно образование, е укрепване на образованието за отговорност, обучение на инженери със силно чувство за социална отговорност, инженери с благородна етика, инженери с душа“ (Tsinghua University holds the First International Forum on Engineering Education). Според него „висша визия за света, бъдещето и цялото човечество трябва да насърчаваме иновациите и развитието на инженерното образование и заедно да обучаваме изключителни инженерни и научни таланти, за да изградим по-добър дом за човечеството“ (Tsinghua University holds the First International Forum on Engineering Education).

В Китай през 1992 година е създаден Център за защита на хората в неравностойно положение, като възрастните хора, хората с увреждания и бедните (Legal help for disadvantaged). Все по-голям брой китайски студенти по право (включително от университетите: Цинхуа, Фудан, Пекин) се присъединяват към правната помощ, за да помогнат на бедните да търсят справедливост, докато се подготвят по-добре за бъдещите си кариери .

Преподавателят от Юридическия факултет на Университета Цинхуа – Чен Джаамин (Chen Jianmin) заявява, че „чрез мрежата за правна помощ студентите могат да получат по-добро разбиране на нуждите на хората на първо ниво, процеса на прилагане на закона, изостряне на професионалните им умения и повишаване на професионалната етика“ (Legal help for disadvantaged).

При връчването на дипломите на студентите от Университета Цинхуа, 17-ият президент на университета Цинхуа и член на Китайската академия на науките – Гу Бинглин (Gu Binglin) поздравява завършилите студенти с реч на тема „Проучване, отговорност и истинност“, като посочва, че „четирите години, прекарани в университета, са им помогнали да разберат по-добре обществото, света, живота и отговорността“ (3,801 Diplomas Awarded at Undergraduate Commencement).

Пекински университет

Пекинският университет е член на Университетската мрежа за социална отговорност (University Social Responsibility Network). В тази връзка „Пекинският университет се ангажира да поддържа висококачествени таланти, които са социално привързани и могат да поемат отговорността за възраждането на нацията. Той насърчава своите преподаватели и студенти

да допринесат за социалния напредък чрез научноизследователски дейности, социални практики и доброволчески услуги. Университетът акцентира върху образованието за засилване на чувството за социална отговорност сред студентите, като ги застъпва да служат на общността с наученото. Той насърчава своите възпитаници да отидат на места, където страната им се нуждае най-много и да се установят в региони със сурови условия сред обикновените хора и оттам да дадат своя принос. Университетът продължава да разширява своите усилия за мотивиране на студентите да участват в социални практики и доброволчески услуги, като същевременно укрепва съответните системи, подобрява средствата и обучението и се стреми да постигне продължаващия ангажимент на „Действие в отговорност“. Нещо повече, културната среда на „Да обичаш общността и да желаш да помагаш на другите“ се култивира в кампуса, като подбира ученици с отлично представяне при прилагането на социалната отговорност, които да действат като блестящи примери“ (University Social Responsibility Network).

Към Пекиния университет има Бизнес колеж (Peking University HSBC Business School (PHBS), който е създаден през 2004 година. Разположен в Шенжен. През 2016 година в бизнес колежа се провежда форум за корпоративна социална отговорност и зелени иновации (PHBS Holds Corporate Social Responsibility and Green Innovation Forum).

Университетът Фудан

Динг Гуангхонг, който е ръководител на приемната служба в университета Фудан заявява, че техният университет няма да откаже нито един студент поради финансови проблеми, а бъдещите студенти могат да кандидатстват за една от повече от 50 стипендии, чрез които могат да получат до 50 000 юан (8 000 долара) за четири години (Su Zhou and Cao Yin, From backwater to the mainstream).

Въпреки тази добра идея на университета Фудан, която подкрепят и други университети, Ли Джен (Li Zhen), която е ръководител на гимназия и заместник на Националния народен конгрес, най-висшия законодателен орган на Китай, изразява своите тревоги и опасения, че „Университетите могат да осигурят равни възможности за прием на студенти в неравностойно положение, но как те живеят или учат в кампуса ще зависи само от тях“ (Su Zhou and Cao Yin (China Daily), From backwater to the mainstream).

Нейното притеснение е породено от факта, че политиката на университетите за прием на бедни студенти крие някои рискове. Например, Ли счита, че политиката учениците, които са живели в селата да бъдат приемани като бедни студенти в университетите създава предпоставки за развитие на про-

пасть между студентите от село и от града, защото учениците приемани от село, често не са получавали адекватна храна камо ли добро образование и качествено преподаване. Тази пропасть може да доведе до проблеми като ниска самооценка в бедните студенти, което няма да е добре за тяхното развитие.

Ли Джен подкрепя идеята за прием на студенти от райони, които са засегнати от бедност, но тя счита, че освен подпомагането на студентите със стипендия трябва да се осигури и политика за подкрепа. Според нея „Необходимо е колегите да формулират мерки за насочване на бедните, селски студенти, да обяснят как да се интегрират в кампуса и как да се разбираме със студентите от градовете“, каза тя и добави, че трябва да се осигурят и кариерни насоки. „Ако не можем да предоставим последваща помощ за тези студенти, те ще се затруднят да се наслаждават на университетското образование и живота“ (Su Zhou and Cao Yin (China Daily), *From backwater to the mainstream*).

Университетът Фудан е в основата на Институтът за развитие на Фудан (Fudan Development Institute (FDDI)). Институтът има за цел да подпомага академичното развитие и да подпомага изграждането на „университети от световна класа“ и „дисциплини от първа класа“, като застъпва интердисциплинарни изследвания в областта на регионалното развитие, екологичното управление, индустриалната икономика, цифровото управление и технологиите и иновациите.

Към университета Фудан има колеж по мениджмънт (School of management Fudan University). Специално място в годишния доклад на колежа за 2018 година има специално отредено място за социалната отговорност. По отношение на мисията в доклада е записано, че „Училището ще изпълни мисията, възложена от времената, подобрявайки качеството на образованието и изследователската способност на всички нива и култивирайки отговорни елити със социална отговорност и глобални перспективи“ (Fudan University School of management).

Доказателство за мястото на корпоративната социална отговорност в научните изследвания на преподавателите от университета Фудан е мащабното изследване на Беноа Вермандър (Benoit Vermander), който преподава във Философската школа на университета Фудан, Шанхай, чиито резултати са представени в монографичния труд „Корпоративна социална отговорност в Китай“ (*Corporate Social Responsibility in China*).

При представянето на магистърската програма на университета Фудан (Fudan MBA) един от основните акценти е свързан с „Философия на професионалната жизненост и социална отговорност“. Посочено е, че от създаването си програмата MBA Fudan подчертава социалната отговорност. По време на програмата се подчертава необходимостта студентите да интегрират личното си развитие с развитието на обществото, за да могат наистина да формират талантлив мениджър и стълб на обществото (Fudan MBA).

Шанхайският университет „Джао Тонг“

Първият университетски урок на първокурсниците в Шанхайския университет „Джао Тонг“ е „Отговорност“. Отнася се до отговорността в стремежа. От 2006 година обучението по отговорност е първият, непрекъснат и задължителен курс за всички студенти и продължава до тяхното дипломиране, когато отговорността ще бъде дух, коагулиран в кръвта им (Сао Јие, Zhao Jiawei Responsibility the First Lesson for SJTU Freshmen).

По думите на проф. Ма Дексиу – председател на Съвета на Шанхайския университет „Джао Тонг“, студентите трябва да бъдат физически и психически активни и да имат чувство за социална отговорност.

През 2015 година, когато Шанхайския университет „Джао Тонг“ празнува своята 119 годишнина, председателят на Университетският съвет – Джанг Шекиан (Jiang Sixian) посочва, че „В бъдеще, Шанхайския университет „Джао Тонг“ (SJTU) ще се съсредоточи върху култивирането на най-добрите таланти с чувство за социална отговорност, международен поглед и иновационни способности“ (Du Xin, SJTU Celebrates 119th Anniversary).

През 2012 г., Шанхайският университет „Джао Тонг“ (SJTU) е спечелил наградата за специална подкрепа за даряване на хемопоеични стволови клетки (Logistics Department, Wang Ping, SJTU Won Hemopoietic Stem Cell Donation Special Support Award).

До 13 август 2012 г. 10 студенти от Шанхайския университет „Джао Тонг“ (SJTU) са направили безвъзмездно даряване и трансплантация на костен мозък.

Както е посочено в статията, работата на Червения кръст към Шанхайският университет „Джао Тонг“ (SJTU) „се провежда с отличителна тематика и богато съдържание по различни начини, като насърчава безкористните филантропски действия и позитивно призовава изключителните младежи да изпълнят своята социална отговорност. Студентите от Шанхайският университет „Джао Тонг“ (SJTU) популяризират основната тема на времето „Непрекъснато самоусъвършенстване, споделена отговорност“ в и извън кампуса и водят нови социални тенденции от уникалните духове на Шанхайския университет „Джао Тонг“ (SJTU)“ (Logistics Department, Wang Ping, SJTU Won Hemopoietic Stem Cell Donation Special Support Award).

Част от социално отговорното поведение на Шанхайския университет „Джао Тонг“ (SJTU) е откритата за публично достояние ключова лаборатория по физика на частиците (Chen Xinyu, Nanyang News Agency, SJTU Particle Physics & Cosmology Key Laboratory Opened to Public).

Според Директорът на лабораторията – Жи Сиангдун (Ji Xiangdong) с публичното отваряне на лабораторията той поема социалната отговорност за насърчаване на популяризирането на високотехнологичните знания пред обществото.

Университет Жеджианг

Към университета Жеджианг е създадена Университетска образователна фондация Жеджианг (Zhejiang University Education Foundation (ZUEF) общонационална фондация за частно настаняване, одобрена от Министерството на образованието на Китай и регистрирана в Министерството на гражданските въпроси през юли 2006 г. През юли 2015 г. от Министерството на гражданските въпроси Университетска образователна фондация Жеджианг получава „Оценка на клас 5А на китайската социална организация“. През март 2017 г. Университетска образователна фондация „Жеджианг“ е утвърдена от Министерството на гражданските работи като благотворителна организация. Фондацията за образование на университета в Жеджианг горещо приветства хората, които са ентузиазирани от образованието и обществения интерес да подкрепят университета Жеджианг по различни начини, като например: създаване на постоянни фондове или да правят дарения под формата на пари, акции, ценни книжа, облигации, книги, данни, софтуер, оборудване, детски фонд, жилищни имоти и наследство.

Програмата „Отглеждане на таланти“ е свързана с изискването за култивиране на талант, който притежава както политическа цялост, така и способност, да се развива пълноценно, да търси истината и иновациите и да се стреми към върхови постижения. Университетът Жеджианг се ангажира да обучава висококачествени таланти и лидери, които се развиват морално, интелектуално, физически и естетически и имат глобална конкурентоспособност. Програмата „Отглеждане на таланти“ включва: стипендии, студентски субсидии, фондове за международен обмен и фондове за научни изследвания, както и дарения от възпитаници на университета и всички сектори на обществото, за да помогнат за растежа на младите студенти.

Програмата „Дисциплини“ има за цел да насърчи хармоничното развитие между човечеството и социалните науки и природните науки и да се положат големи усилия за изграждане на интердисциплинарни предмети, мотивиране на пробиви на иновациите в различните дисциплини и осигуряване на устойчив импулс за цялостно повишаване на дисциплинарното ниво чрез фокусирани усилия и интензивни инвестиции.

Програмата „Факултет“ е свързана с магистърската степен на обучение. Наричат учените от магистърската степен на обучение „символ на силата на университета“. Чрез тази програма Университетът Жеджианг приканва всички възпитаници и всички сектори на обществото да създадат специални фондове за по-нататъшно насърчаване на събирането на няколко академични майстори, които са сред световния академичен връх, както и техните екипи, работещи в различни области, свързани със стратегическото развитие на Китай. Целта е във факултетите да има професионални екипи, които да оформят облика на факултета като място на таланти и майстори.

Програмата „Кампуси“ има за цел да изгради очарователен кампус, който е интелектуален, красив, хармоничен и интернационализиран. Затова се очаква възпитаниците на университета и всички сектори на обществото да подкрепят изграждането на кампуса към университета в Жеджианг, което не само ще създаде по-добра образователна среда за всички преподаватели и студенти, но и ще остави вечни следи в кампусите на търсещите истината.

В колежа по мениджмънт към университета Жеджианг има MBA програма, която „има за цел да култивира иновативни елити със социална отговорност, глобална перспектива, предприемачески дух и отлично лидерство“ (MBA). Един от основните курсове в MBA програмата е курсът по „Корпоративна социална отговорност и етика“.

Социална отговорност на УНСС

От 2016 година УНСС е член на Глобалния договор на ООН. На сайта на Глобалния договор на ООН може да бъде намерено и комюникето за ангажираност на УНСС (Communication on Engagement UNWE – Sofia, BULGARIA 2016 – 2018). На уебсайта на УНСС е отделено специално място за социалната отговорност на УНСС (Съвет за социална отговорност на УНСС).

Доказателство за социалната отговорност на университета са и Университетският център по устойчиво развитие и Академичната мрежа за социална отговорност. През лятото на 2019 година в УНСС се създаде Съвет за социална отговорност.

В УНСС се осъществяват множество научни изследвания, проекти, публикации, свързани с темата за социалната отговорност. Някои от научните публикации са на български и на английски език, самостоятелни на учени от УНСС и съвместни с научни изследователи от чуждестранни университети. Някои от публикациите са: „Корпоративната социална отговорност в България: развитие, ограничения и предизвикателства“ (Славова, 2015); “Corporate Environmental Responsibility within the Circular Economy Context: Opportunities for Development and Sustainability” (Slavova, Ivanova, 2019); “CSR – Convergences of Discourses, Diversity of Practices” (Rouet, Vasileva, 2019); “The Role of Internal Audit in Corporate Social Responsibility Strategies” (Dineva, 2019); „Ролята на правителствените практики за създаване на устойчиво производство – европейският пример за България“ (Василева, Иванова, Типова, Стефанов 2008); „Капитали, топене на ледове и 2 градуса (Корпоративно управление и устойчиво развитие)“ (Боева, 2018).

Значителна част от научните публикации на преподавателите от УНСС, свързани с Устойчиво потребление и производство в България могат да бъдат намерени в модерния сайт, разработен с „цел да популяризира резултатите от нашите изследвания от многобройните научни проекти, както и да

се превърне в „място за среща” на всички, които са свързани с налагането на устойчивото потребление в България“ (Устойчиво потребление и производство в България).

Доказателство за социално отговорното поведение на УНСС в процеса на обучение е въвеждането на нови учебни дисциплини като: „Екология и устойчиво развитие“; „Корпоративна социална отговорност“; „Корпоративна социална отговорност и социален одит“; „Основи на социалния одит“; „Социален одит“; „Социална отговорност на бизнеса“; „Бизнес етика и фирмена социална отговорност“; „Бизнес етика“; „Политическа и бизнес етика“; „Зелен маркетинг“; „Устойчиво развитие на регионите“; „Социално предприемачество“; „Екобизнес“; „Екология“; „Екологична политика“; „Екологични ресурси – планиране и контрол във фирмата“; „Количествени методи в екоикономиката“; „Управление на екологични конфликти“; „Управление и устойчиво развитие на градовете“; „Управление на замърсяването на околната среда“; „Управление на зелената инфраструктура“; „Интегрирано отчитане“; „Управление на риска в екобизнеса“; „Екологично управление“; „Екотуризм“; „Стандартизация и сертификация в екоикономиката“; „Екологично поведение“ и други.

Проблематиката за корпоративната социална отговорност намира място и в преподаваните учебни дисциплини: „Управление на човешките ресурси“; „Вътрешен одит“; „Социална политика“ и други.

Тематичният анализ на заглавията на проектите, изпълнявани в Университета и представени на Годишната научна сесия в края на всяка година в периода 2010 – 2018 година показва разнообразни посоки на научните изследвания в тази сфера.

От Комюникето за ангажираност на УНСС става ясно, че през 2017 година, катедра „Маркетинг и стратегическо планиране“, съвместно с Глобалния договор на ООН и обществото за социална отговорност в УНСС са организирали кръгла маса на тема: „Отговорният избор: обучение, научни изследвания, практики“. През 2018 година, катедра „Икономика на природните ресурси“, в сътрудничество с Университета на Версай, Висш институт по мениджмънт, LAREQUOI и Университета „Матей Бел“ в Банска Бистрица, Словакия, организират международна научна конференция на тема: „КСО – сближаване на дискурса, разнообразие на практиките“. В конференцията активно участие взеха членовете на обществото за социална отговорност в УНСС.

През месец октомври 2019 година в УНСС се проведе кръгла маса на тема: „Корпоративната социална отговорност с фокус към човешките ресурси и социалната защита“ (стратегии, стандарти, трудови практики и социален одит). Кръглата маса беше организирана от катедра „Човешки ресурси и социална защита“. Съорганизатори на научната проява бяха Българската мрежа на Гло-

балния договор на ООН, Българската асоциация на КСО специалистите и Академичната мрежа за социална отговорност в УНСС. Кръглата маса беше проведена в рамките на честванията на 100-годишнината на УНСС. Участие в кръглата маса взеха представители на бизнеса, синдикалните организации, работодателските организации, неправителствени организации, социални предприятия, представители на държавните институции и научната общност.

УНСС осигурява достъпна академична среда за студентите със зрителни увреждания. Сред добрите практики на УНСС за създаване на равни възможности са: Оборудване на читалня с компютри в блок 55 на Студентски град, която разполага с компютри и софтуер за нуждите на незрящите студенти. Библиотеката на УНСС разполага със специализирани работни места за незрящи читатели, оборудвани със софтуер Speech Lab, скенер и със софтуери Jaws for Windows и Screen Reader.; УНСС е изготвил Пътеводител за незрящи студенти.

Сред чудесните социално отговорни инициативи на УНСС е строежът на беседка на УНСС в планината. Беседката е изградена със средства, събрани от студенти, преподаватели и служители на УНСС.

Изключителна гордост за УНСС е създаденият от студентите Екоклуб УНСС.

В УНСС незряща студентка стана първият докторант с увреждания в 96 годишната история на университета, зачислена в катедра „Икономическа социология“ на ОИФ, с научен ръководител професор д-р Мария Стоянова. Това е възможно благодарение на научните разработки на катедрата и специално създадения Наръчник за кандидат-докторанти с увреждания в УНСС.

През периода 10-17 ноември 2016 година чрез Центъра за социологически и психологически изследвания при катедра „Икономическа социология“ беше организиран втори формат на обучението за доброволци в/от УНСС. На 17 ноември 2016 година бе проведен Ден на доброволца в/от УНСС под мотото „Доброволчество и добротворчество – кауза на студенти и преподаватели от УНСС“.

Може да бъде направен извода, че УНСС следва добрите практики за социално отговорно поведение и ги комуникира с всички заинтересовани страни.

Модел на добрите практики в областта на социалната отговорност на висши учебни заведения

На база анализа на социалната отговорност на висшите учебни заведения могат да бъдат изведени някои основни извода, които да формират модел за добрите практики в областта на социалната отговорност на висши учебни заведения (виж. таблица 2)

Таблица 2. Модел на добрите практики в областта на социалната отговорност на висши учебни заведения

Добри практики в областта на социалната отговорност на висши учебни заведения		
Обучение	Научни изследвания	Социални инициативи
Висшите учебни заведения предлагат специалности, свързани със социалната отговорност, устойчивото развитие, равните възможности и други в бакалавърска степен на обучение	Висшите учебни заведения осъществяват научни изследвания, свързани с темата за социална отговорност	Във висшите учебни заведения се провеждат социални инициативи, които могат да бъдат: самостоятелно реализирани от преподаватели, от студенти и/или съвместно реализирани от преподаватели и студенти
Висшите учебни заведения предлагат специалности, свързани със социалната отговорност, устойчивото развитие, равните възможности и други в магистърска степен на обучение	Висшите учебни заведения осъществяват проекти, свързани с темата за социална отговорност	Студентите имат възможност да избират социалните инициативи, в които да се включат и/или да организират и тази дейност е част от ежедневието им в годините, прекарани във висшите учебни заведения
Във висшите учебни заведения се преподават учебни дисциплини, свързани със социалната отговорност	Висшите учебни заведения имат научни публикации, свързани с темата за социална отговорност	Във висшите учебни заведения има активна доброволческа дейност. Работят в полза на обществото
Във висшите учебни заведения се защитават дисертационни трудове, развиват се курсови работи по тези, свързани със социалната отговорност	Проектите и научните изследвания се реализират с активното сътрудничество между преподаватели и студенти	Във висшите учебни заведения колеги обучават колеги за придобиване на актуални знания, необходими за приспособяване към съвременната среда. Възпитаниците на висшето учебно заведение също се включват в обученията и социални инициативи, с което „връщат“ помощта, която е оказвана на тях

Продължение

Стратегически и оперативни дейности, свързани със социално отговорното поведение	Системни комуникации със заинтересованите страни	Отчитане/Докладване на социалната отговорност
Стратегията за социална отговорност част от стратегията на висшето учебно заведение	На уебсайта на висшето учебно заведение е отделено специално място, с информация за социалната отговорност на висшето учебно заведение. Информацията е систематизирана и лесна за намиране и ползване от заинтересованите страни	Висшите учебни заведения имат годишни доклади за социална устойчивост, годишни отчети за корпоративна социална отговорност и устойчиво развитие
Във висшите учебни заведения има създадени центрове, лаборатории, които работят по проблеми, свързани със социалната отговорност	На уебсайтовете на висшите учебни заведения могат да бъдат електронни списания, бюлетини, свързани с устойчивото развитие, социалната отговорност, равенството и многообразието	Висшите учебни заведения търсят обратна информация за своите социални отчети от заинтересованите страни
Във висшите учебни заведения има длъжности, свързани с проблемите на социално отговорното поведение (напр. служител по многообразието, комитети по равенство и многообразие, служби за равни възможности и други)	Висшите учебни заведения предлагат онлайн обучения, което ги прави достъпни за всички хора, независимо от пол, възрастта, религия, здравословно състояние	Висшите учебни заведения имат екипи, чиято отговорност е свързана с изготвянето на отчетите за социалната отговорност
Във висшите учебни заведения съществуват политики свързани с антикоупция, анти дискриминация, равни възможности, многообразие и други, свързани с темата за социална отговорност	Висшите учебни заведения имат реални партньорства с представители на бизнеса, неправителствени организации, социални предприятия, общността	Висшите учебни заведения включват и студентите в изготвянето на отчетите, свързани със социалната отговорност
Във висшите учебни заведения има създадени центрове за работа с деца със специални образователни потребности	Висшите учебни заведения имат реални партньорства с държавата и реализират с нея съвместни социални инициативи	Висшите учебни заведения, които са действително социално отговорни още се възползват от възможностите за заверка на докладите са социалната им отговорност от социални одитори

Дистанционен социален одит

По своята същност социалният одит е систематичен процес, посредством който компетентно лице, събира, анализира, съпоставя информация и предоставя независима оценка по представени от организацията твърдения във връзка с изпълнението на нейните социални цели (Пейчева, 2015). Основавайки се на тази дефиниция може да се направи извода, че дистанционният социален одит е систематичен процес, посредством който компетентно лице, събира, анализира и съпоставя информация, получена, посредством електронни източници, от разстояние (без да се намира на място в одитирания обект) и предоставя независима оценка по представени от организацията твърдения във връзка с изпълнението на нейните социални цели. Когато, за извършването на дистанционен социален одит е необходим екип, този екип е виртуален. Дистанционният социален одит се извършва от социални одитори или независими оценители (в зависимост от правното регулиране на професията социален одит).

Независимо от сферата на приложение, дистанционният одит е все още недостатъчно изследван. „В своите разработки проф. Михаил Динев разглежда още систематичен, стратегически, дистанционен, ситуационен и други контроли. Те все още не са развити в съвременните световно утвърдени концепции, но е вероятно да бъдат обект на научни изследвания през следващите няколко десетилетия“ (Вейсел, 2015).

Най-малко шест са причините, които показват, че е започнала поредицата от десетилетия, в които ще се изследва понятието „дистанционен социален одит“ и неговото прилагане в теорията и практиката.

На първо място, развитието на технологиите предоставя възможности за получаване и обработване на огромна информация от данни без граници. Пренасянето на информация отдавна е преодоляло географските граници и както знаем се извършва безпроблемно по интернет. Одитът, като професия също беше повлиян от развитието на информационните технологии и разработването на специализирани софтуерни продукти за изпълнение на одитната дейност. Това, от своя страна направи възможно извършването на одита от разстояние, по предоставена от одитирания обект информация. Все повече и одитираните дейности са дигитализирани, което е още една възможност за дистанционно използване на информация.

На второ място, информационните технологии направиха възможно денонощното наблюдение (външно и вътрешно) на жилища, офиси, държавни институции. Висшите учебни заведения не правят изключение. Това също е възможност за дистанционния социален одит, който използва различни източници на информация, за да изготви своята независима оценка.

На трето място, свидетели сме на нарушаване на принципа на обективност на одита, като причините за това са различни, но в голяма част от случаите са свързани със заплахи, физически и психически тормоз над одиторите. Провеждането на дистанционен социален одит ще игнорира тази възможност с което се очаква обективността на одита да се повиши.

На четвърто място, извършваният от разстояние одит (дистанционен одит) има в пъти по-ниска цена от одита, който се извършва на „площадка“ (на място) в одитирания обект. Не са необходими финансови разходи, свързани с транспорт, хотел, храна. Намаляват се вредните емисии от пътуванията. В тази връзка виртуалният одит става все по-разумен.

На пето място, технологичните достижения, като камери за видео наблюдение предоставят възможности дистанционният социален одит да получава перманентна картина на всеки един процес, на всяка една стая и/или площадка, на която се работи, във всеки един момент. В тази връзка се намаляват възможностите за манипулиране на информацията, която ще бъде предоставена на одитора. В резултат, на което се повишава обективността на одитната оценка.

На шесто място, използването на скайп връзки, както и камери на мобилни телефони позволяват да се провеждат интервюта с цел събиране на информация за целите на одита – онлайн. Запазват се всички възможности на одитора да наблюдава основните невербални и паравербални комуникации.

Модел на дистанционен социален одит

Целта на дистанционния социален одит е одитът да се извършва в момента на осъществяване на даден процес и/или дейност, запис, а не на преминали процеси, дейности, записи.

Основните етапи на дистанционния социален одит са същите, както и при традиционния социален одит: подготовка, провеждане, приключване.

Подготовката на социалния одит ще включва следните елементи: първоначална среща, за определяне целите на одита и уточняване на необходимата първоначална за одитора информация (включително, цена, продължителност); планиране на процеса; провеждане на първоначална среща с висшето ръководство и администрацията на организацията.

Провеждането на одита ще включва събиране, съпоставяне и анализ на информация от различни източници.

Приключване на одита, включва написване на драфт доклад, отговора на ръководството, провеждане на заключителна среща с представяне на окончателен доклад, комуникиране на резултатите от одита, проследяване на изпълнението на препоръките.

Основна разлика между традиционния социален одит и дистанционния социален одит е използването (изцяло) на технически средства при осъществяването на дистанционен социален одит.

Елементите на етапа „подготовка“ на дистанционния социален одит включват: Представяне на членовете на екипа, който ще извършва дистанционен социален одит; Представяне на лицата за контакти от висшето учебно заведение; Виртуално дефиниране на целта на дистанционния социален одит; Идентифициране (карта) на заинтересованите страни; Уточняване на методите за събиране на информация; Попълване на декларация за конфиденциалност; Уточняване на необходимите документи, до които висшето учебно заведение трябва да осигури достъп на социалните одитори, които провеждат дистанционния социален одит; Осигуряване на нива на достъп на социалните одитори до документите, необходими за провеждане на дистанционния социален одит; Осигуряване на достъп до видео наблюдение; Уточняващи въпроси; Определяне на одитната извадка; Предлагане на програма за провеждане на одита; Определяне на формата на доклада за дистанционен социален одит; Определяне на лицата, на които да се предостави одитния доклад; Определяне на дата и час за провеждане на виртуална среща с лицата, които са определени да получат доклада от дистанционния социален одит (тази среща се провежда преди заключителната среща); Определяне на дата и час за представяне на окончателния доклад от проведения дистанционен социален одит; Договаряне на цената на услугата; Определяне на условията за заплащане.

Основните елементи на етапа „провеждане“ на дистанционния социален одит включват: събиране на информация от различни източници, като: заинтересованите страни, наблюдение на видео камери, документи, уебсайта на висшето учебно заведение, вътрешни правила и процедури.

Основните елементи на етапа „приключване“ на дистанционния социален одит включват обсъждане на резултатите от проведения одит и представяне на окончателния одитен доклад.

Основни изводи

Относно социалната отговорност на висшите учебни заведения

За социалната отговорност на висшите учебни заведения в Русия, които са обект на настоящия анализ, могат да бъдат направени следните изводи:

На първо място, учебни дисциплини, свързани с корпоративната социална отговорност се преподават задължително в различните специалности.

На второ място, социалната отговорност на някои от висшите учебни заведения се проявява както към самите преподаватели и служители в универ-

ситета, така и към техните семейства. Например, създаването на възможност за участие в съвременни обучения на преподавателите и служителите, като обученията са безплатни за тях. И още осигуряване на детски градини.

На трето място, висшите учебни заведения стават достъпни с обучение предлагано онлайн и с лекции достъпни до широката общественост, публикувани в you tube.

За социалната отговорност на висшите учебни заведения в Китай, които са обект на настоящия анализ, е по-трудно намирането на информация. В уебсайтовете на университетите няма специално отделено място за социалната отговорност, каквато е практиката в Европейските висши учебни заведения и САЩ. Този факт затруднява анализа, но намерената по косвени пътища информация дава основание да се направят следните изводи:

На първо място, в инженерното образование е подчертана и определена като решаваща социалната отговорност. В Китай инженерното образование, както казва Президентът на университета Цинхуа – Циу Йонг, се развива съгласно принципите за един по-добър свят, посредством укрепване на образованието за отговорност, обучение на инженери със силно чувство за социална отговорност, инженери с благородна етика, инженери с душа, които да изградят по-добър дом за човечеството.

На второ място, социалната отговорност в Китай функционира като един жив организъм, в който отделната клетка „висше учебно заведение“ знае точно какво социално отговорно поведение трябва да проявява, за да осигури устойчиво развитие.

На трето място, в университетите в Китай е осъзната полезността на връзката социално отговорни студенти – устойчиво бъдещо развитие. Животът в университетите в Китай – обект на изследването, е така организиран, че отговорността действително се превръща в дух „коагулиран в кръвта“ (Cao Jie, Zhao Jiawei Responsibility the First Lesson for SJTU Freshmen) на студентите.

На четвърто място, взаимоотношенията между държава, бизнес, неправителствени организации и висши учебни заведения се открояват с взаимна грижа и споделена отговорност. Прави впечатление, че заинтересованите за социалната отговорност страни предприемат социално отговорни инициативи, с които подпомагат не само нуждаещите се, но и съдействат за постигане на целите на останалите заинтересовани страни. Като че ли има макроикономически план за социално отговорно поведение и действията, които се предприемат от всяка една от заинтересованите страни са целенасочени и подпомагащи съществуването на останалите. При анализа не се установиха хаотични и/или „откъснати“ социално отговорни инициативи. Всяка една от анализираниите социално отговорни дейности е добре обмислена, реализирана в настоящето, полезна за него и за бъдещето. Постигната е синергия във взаимоотношенията на заинтересованите за социалната отговорност страни.

Относно модела на дистанционен социален одит

Представеният модел за дистанционен социален одит може да бъде приложен не само за висши учебни заведения, но и в строителството, в шивашката промишленост, домовете за стари хора, детските градини. Предложеният модел може да бъде използван и от вътрешните одитори.

Предпоставките за извършване на дистанционен одит са свързани както с технически изисквания за обекта, така и с наличие на осъзната потребност в обществото дистанционният социален одит да се прилага на практика. Техническите изисквания за обектите на одит са свързани със софтуерни продукти, които трябва да използват, свързани със запис на данни. В тази връзка може да бъде направено и предложение за въвеждане на нормативно изискване за използване на софтуерни продукти, свързани с администрирането на персонала. Разбира се, привържениците на извършване на записи на хартиен носител могат да продължат да го правят, но при условие, че дублират и информацията на софтуерен продукт.

Във връзка с дистанционния социален одит задължително е и наличието на видео наблюдение. По отношение на предложението за задължително видео наблюдение, например в областта на строителството, би било необходимо при започването на строеж на нова сграда и/или ремонт на съществуваща, едно от нормативните изисквания да бъде, на обекта да има камери за видео наблюдение. Дистанционният социален одитор наблюдава всички работещи на обекта. Техническите средства ще предоставят възможност и за лицево наблюдение, с което социалният одитор ще проверява дали даденото лице се води на трудов договор, каква е продължителността на работното време, плащат ли се осигуровките (освен за социалната отговорност има значение и за въведената през 2000 година мярка за „криминализиране на неплащането на осигурителни вноски“ (Цанов, Шопов, Белева, Христосков, Луканова, 2012, с. 180)). Наличието или отсъствието на здраве и безопасност при работа ще може да бъде отчитано системно.

Осъзнатата потребност от провеждане на дистанционен одит във висшите учебни заведения е свързана с разбирането на правителства, общество, ръководители на бизнес, на държавни висши учебни заведения, неправителствени организации, че не е без значение как се инвестират парите на гражданите, постъпили в държавния бюджет от данъци. И не е без значение в какви условия са обучавани и биват възпитавани бъдещите лидери на глобалния свят.

Настоящият модел за дистанционен социален одит предоставя възможности за справяне и с полагането на извънреден труд.

Предложеният модел на дистанционен социален одит преодолява недостатъците на традиционния социален одит, като предоставя възможност да се извършва социален одит в момента на изпълнение на преобладаваща

част от дейностите, изпълнявани в организациите (в бъдеще, вероятно на всички), а не на изминал процес.

Усъвършенстването на предложениния модел за дистанционен социален одит може да бъде продължено с разработването на софтуерен продукт за провеждане на дистанционен социален одит, защото предложеният модел съдържа основни елементи на дистанционния социален одит, но ще бъде завършен при създаването и на специфичен софтуерен продукт.

Настоящият модел на дистанционен социален одит е „отворен“, което означава, че към него могат да бъдат добавяни различни елементи, в съответствие с технологичното развитие.

Към настоящия момент основен недостатък на предложениния модел е рискът от прекъсване на електричеството за продължително време, киберизмами, компрометиране на системата за видео наблюдение и записа на данни от външни за социалния одитор и одитираната организация лица.

При практическото приложение на модела за дистанционен социален одит, съществува риск от смяна на самоличност на интервюираните лица и представяне на едно лице за друго. Затова при прилагане на модела трябва внимателно да се помисли за система за легитимиране на интервюираните лица, например на служителите, на ръководителите, на студентите (в конкретния случай) и на други заинтересовани страни, с които се провеждат интервюта и се събира информация от анкети. При условие, че висшето учебно заведение или одитираната организация разполагат със софтуерен продукт за администриране на персонала и с база данни за студентите и/ли доставчиците, този риск може да бъде преодолян, защото социалният одитор ще има достъп до всички тези бази данни. Разбира се, на дневен план, в тази връзка е въпросът за социалната отговорност на хората, които въвеждат информация в базата данни, както и на тези, които разполагат с нива на достъп за редакция/ корекция на записите.

Някои от проблемите, които следва да бъдат решени при прилагането на предложениния модел за дистанционен социален одит са свързани с: трудността да се осигурят софтуерните продукти на социалния одитор, с които работи висшето учебно заведение, както и да се предостави достъп до тях. Най-вероятно различните висши учебни заведения ще работят с различни софтуерни продукти.

Друг проблем е, че на този етап едва ли има легален софтуер, който да осигурява възможност социалният одитор да има непрекъснат достъп до записите, които извършват от звеното по човешки ресурси, счетоводителите, администрацията и други отдели, дирекции във висшето учебно заведение.

Друг проблем е, че така предложеният модел може да бъде възприет погрешно като идея за 24 часово наблюдение, 7 дни в седмицата. Идеята не е социалният одитор да е непрекъснато пред камерите. Идеята е да се осъществяват наблюдения в случайно избрани от тях моменти през годината, които и висшите учебни заведения, разбира се не знаят.

Заклучение

Социалната отговорност на висшите учебни заведения е важна както за самите тях, така и за обществото като цяло. Проведеното изследване на социалната отговорност на висшите учебни заведения дава основание да се твърди, че отсъствието на социалната отговорност при тях може да доведе до намаляване на необходимостта от тяхното съществуване. И още липсата на социална отговорност във висшите учебни заведения ще застраши обществото като цяло, настоящия и бъдещия свят. Затова не можем да бъдем безразлични към социалната отговорност на висшите учебни заведения.

Едно от възможните средства, които ще осигурява обективна информация относно социалната отговорност на висшите учебни заведения е дистанционният социален одит.

На пръв поглед осъществяването на дистанционен одит е мираж. Възприема се като нещо, което някога ще се случи, далеч в бъдещето, но едва ли.

Всъщност, развитието на технологиите се осъществява с изключителна бързина. Тези, които не вярват в бъдещето на дистанционния социален одит, може би е добре да знаят, че „Американските изобретатели са разработили невронна мрежа, която благодарение на радиовълни може да сканира през стени и да идентифицира хора, както и да следи дори и техните най-малки действия“ (Няма да повярвате на какво научиха учените изкуствения интелект).

Още едно научно достижение в полза не само на дистанционния социален одит, но и на сигурността. Факт е също така, че и „Лекари ползват виртуална реалност, за да оперират заедно от различни точки на света“. Защо да не се възползват от виртуалната реалност и социалните одитори?

„Интернет безспорно налага много промени в начина на работа и управление.“ (Паунов, 2004, с. 87). В резултат на цифровизацията, информационните и комуникационните технологии се променя и поведението на потребителите (Димитрова, 2017, с. 5). „Интернет създаде един паралелен свят с неимоверни възможности за осигуряване и разпространяване на информация за комуникации между хората, организациите и различните общности“ (Стефанов, 2019, с. 211). Свидетели сме на дигитализация на бизнес процесите, свързани със счетоводната дейност, обслужването на клиенти, управлението на човешките ресурси. „Иновациите са необходимост и емблема на съвременния бизнес“ (Dineva, 2019, p. 148).

Светът се променя. Променят се и професиите. Професията на социалните одитори също не прави изключение. Това, което е важно в промяната, осъществявана със съдействието на технологиите е тя да бъде само и единствено в полза на хората.

Дистанционният социален одит вероятно няма да реши всички проблеми на обществото, но е стъпка в решаването им.

Референции:

Атанасова, М., (2020). Продължаващо професионално обучение на заетите в малките предприятия – в контекста на корпоративната социална отговорност, Научни трудове на УНСС, бр. 3, 2020, с. 15-32, достъпно на: http://unwe-research-papers.org/uploads/ResearchPapers/RP_vol3_2020_No01_M%20Atanasova_R.pdf

(Atanasova, M., 2019. Prodalzhavashto profesionalno obuchenie na zaetite v mal-kite predpriatia – v konteksta na korporativnata sotsialna otgovornost, Nauchni trudove na UNSS, issue 3, 2019, s. 15-32)

Бакърджиева, Р., (2018). Емпирични доказателства за корпоративната социална отговорност в българските компании, бр. 5, 2018, Научни трудове на УНСС, с. 15-38, достъпно на: http://unwe-research-papers.org/uploads/ResearchPapers/RP_vol5_2018_No01_R%20Bakardhieva.pdf

(Bakardjieva, R., Empirichni dokazatelstva za korporativna socialna otgovornost v balgarskite kompanii, issue 5, 2018, Nauchni trudove na UNSS, pp. 15-38)

Боева, Б., (2018). Капитали, топене на ледове и 2 градуса, Корпоративно управление и устойчиво развитие, Изток-Запад, София.

(Boeva, B., 2018, Kapitali, topene na ledove I 2 gradusa, Korporativno upravlenie I ustoichivo razvitie, Iztok-Zapad, Sofia)

Василева, Е., Иванова, Д., Типова, Н., Стефанов, С., (2008). Ролята на правителствените практики за създаване на устойчиво производство – европейският пример за България, Стандартизация, метрология и сертификация, бр. 9, 2008, достъпно на: https://www.scp-bg.com/wp-content/uploads/2012/06/SMC_9_2008.pdf

(Vasileva, E., Ivanova, D., Tipova, N., Stefanov, S., Rolyata na pravitelstvenite praktiki za sazdavane na ustoychivo proyzvodstvo – evropeyskiyat primer za Bulgaria, Standartizatsia, metrologia I sertifikatsia, br. 9, 2008)

Василева, Е., Христова-Пешева, Ю., Иванова, Д. (2018). Възможности и предизвикателства пред МСП за „зелено“ управление, Научни трудове, бр. 5, 2018, с. 39-59, достъпно на: http://unwe-research-papers.org/uploads/ResearchPapers/RP_vol5_2018_No02_E%20Vasileva,%20Y%20Hristova-Pesheva,%20D%20Ivanova.pdf

(Vasileva, E., Hristova-Pesheva, Y., Ivanova, D., 2018, Vazmozhnosti I predizvikatelstva pred MSP za “zeleno” upravlenie, Nauchni trudove na UNSS, issue 5, 2018, s. 39-59)

Вейсел, А. (2015). За някои проблеми на съвременните концепции за контрола и тяхното решаване (през призмата на школата на проф. Михаил Динев), Единадесета международна научна конференция на младите учени, „Икономиката на България и Европейския съюз – конкурентоспособност и иновации” (сборник доклади), УНСС, София, с. 181 – 189.

Weisel, A., *Za niakoi problem na syvremennite kontseptsii na kontrola I tyahn-oto reshavane` (prez prizmata na shkolata na prof. Mihail Dinev), Edinadeseta mezhdunarodna konferentsia na mladite ucheni, Ikonomikata na Bulgaria I Evropeyskia sayuz – konkurentosposobnost I inovatsii (sbornik dokladi), UNSS, Sofia, s. 181 – 189.*

Грейлинг, А., *Ценности, демокрация, образование, Европейски съюз, Ценности и общност, достъпно на: <https://cao.bg/%d0%b0%d0%bd%d1%82%d1%8a%d0%bd%d0%b8-%d0%b3%d1%80%d0%b5%d0%b9%d0%bb%d0%b8%d0%bd%d0%b3-%d1%86%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d0%be%d1%81%d1%82%d0%b8-%d0%b4%d0%b5%d0%bc%d0%be%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%8f/>*

(Greiling, A., *Tsennosti, demokratsia, obrazovanie, Evropeyski sauz, Tsennosti I obshtnost*)

Данаилов, Д., (2016). *Четвъртата индустриална революция – Роботи срещу хора, капитал срещу труд, Предизвикателства пред България, Издателски комплекс-УНСС, София*

(Danailov, D., 2016, *Chetvartata industrialna revolutsia – Roboti sreshtu hora, kapital sreshtu trud, predizvikelstva pred Bulgaria, Izdatelski kompleks na UNSS, Sofia*)

Данаилова, И., (2020). *Дискриминация – тенденции и културални особености, Научни трудове на УНСС, бр. 3, 2020, с. 65-89, достъпно на: http://unwe-research-papers.org/uploads/ResearchPapers/RP_vol3_2020_No04_I%20Danailova_R.pdf*

(Danailova, D., 2020, *Diskriminatsia – tendentsii I kulturni osobenosti, Nauchni trudove na UNSS, issue 3, 2020, s. 65-89*)

Димитрова, Я., (2017). *Култура на иновацията, Издателски комплекс – УНСС, София.*

Dimitrova, Ya., 2017, *Kultura na inovatsiite, Izdatelski kompleks na UNSS, S. 2017*

Керемидчиев, С., (2016). *Контури на предприятието на бъдещето, Сборник Алтернативи на икономическото развитие през XXI век: Теории, политики, решения, Клуб „Икономика 2000“, София.*

(Keremidchiev, S., 2016, *Konturi na predpriatiето na badeshteto, Sbornik alternativi na ikonomicheskoto razvitie na XXI vek: Teorii, politiki, reshenia, Klub “Ikonomika 2000”, Sofia*)

Колева-Стефанова, Д., (2020). *Същност на корпоративната социална отговорност и значението ѝ за работещите жени, Научни трудове на УНСС, бр. 3, 2020, с. 33-50, достъпно на: http://unwe-research-papers.org/uploads/ResearchPapers/RP_vol3_2020_No02_D%20Stefanova_R.pdf*

(Koleva-Stefanova, D., 2020, *Syshtnost na korporativnata sotsialna otgovornost I znachenieto i za raboteshtite zheni, Nauchni trudove na UNSS, issue 3, 2020, s. 33-50*)

Лекари ползват виртуална реалност, за да оперират заедно от различни точки на света, Икономика.бг, достъпно на: <https://www.economic.bg/bg/news/9/lekari-polzvat-virtualna-realnost-za-da-operirat-zaedno-ot-razlichni-tochki-na-sveta.html>

(Lekari polzvat virtualna realnost, za da operirat zaedno ot razlichni tochki na sveta, Econimic.bg достъпно на: <https://www.economic.bg/bg/news/9/lekari-polzvat-virtualna-realnost-za-da-operirat-zaedno-ot-razlichni-tochki-na-sveta.html>)

Няма да повярвате на какво научиха учените. Изкуствения интелект, Блиц, Няма да повярвате на какво научиха учените. Izkustvenia intelekt, Blitz. bg, достъпно на: https://blitz.bg/lyubopitno/nauka-i-tekhnologii/shok-nyama-da-povyarvate-na-kakvo-nauchikha-uchenite-izkustveniya-intelekt_news703217.html

Паунов, М., (2004). Стратегическо управление на човешките ресурси, Университетско издателство Стопанство, София

(Paunov., M., 2004, Strategichesko upravlenie na choveshkite resursi, Universitetsko izdatelstvo Stopanstvo, Sofia)

Пейчева, М. (2019). Социална отговорност на висшите учебни заведения и дистанционен социален одит, АТЛ-50, София

(Peicheva, M., 2019, Sotsialna otgovornost na vishite uchebni zavedenia I distantsionen sotsialen odit, ATL-50, Sofia)

Пейчева, М., (2015). Социален одит и одит на човешките ресурси, АТЛ-50, София.

(Peicheva, M., 2015, Sotsialen odit I odit na choveshkite resursi, ATL-50, Sofia)

Славова, И., (2015), Корпоративната социална отговорност в България: развитие, ограничения и предизвикателства, Икономически и социални алтернативи, бр. 2, 2015, с. 113 – 126, достъпно на: <https://www.unwe.bg/uploads/Alternatives/8-Slavova.pdf>

(Slavova, I., 2015, Korporativnata sotsialna otgovornost v Bulgaria: razvitie, ogranichenia I predizvikelstva)

Стефанов, Л., (2019). Дигитализацията на управлението на човешките ресурси и предизвикателствата пред бизнеса, Сборник доклади от седма национална научна конференция с международно участие 19-20 юни 2018 година, том 7.

Stefanov. L., (2019). Digitalizatsiata na upravlenieto na choveshkite resursi I predizvikelstvata pred bisnesa, Sbornik dokladi ot sedma natsionalna nauchna konferentsia s mezhdunarodno uchastie 19-20 uni, tom 7.

Стефанова, М., Михалева, Й. (2019). Ролята на бизнес лидера за внедряване и утвърждаване на корпоративната социална отговорност в бизнес организацията, Научни трудове, бр. 3, 2020, с. 91-120, достъпно на: http://unwe-research-papers.org/uploads/ResearchPapers/RP_vol3_2020_No05_M%20Stefanova_Y%20Mihaleva_R.pdf

(Stefanova, M., Mihaleva, I., (2020). Rolyata na bisnes lidera za vnedriavane I utvarzhdavane na korporativnata sotsialna otgovornost v bisnes organizatsiata, Nauchni trudove na UNSS, issue 3, 2020, s. 91-120)

Съвет за социална отговорност на УНСС

Syvet za socialna otgovornost na UNWE, достъпно на: <https://www.unwe.bg/bg/pages/18031/%d1%81%d0%be%d1%86%d0%b8%d0%b0%d0%b%d0%bd%d0%b0-%d0%be%d1%82%d0%b3%d0%be%d0%b2%d0%be%d1%80%d0%bd%d0%be%d1%81%d1%82-%d0%bd%d0%b0-%d1%83%d0%bd%d1%81%d1%81.html>

Устойчиво потребление и производство в България,

Ustoichivoto potreblenie I proizvodstvo v Bulgaria, достъпно на: https://www.scp-bg.com/?page_id=2

Цанов, В., Шопов, Г., Белева, И., Христосков, Й., Луканова, П. (2012). Пазарът на труда и социалната защита в икономическото развитие на България, Българска академия на науките, Институт за икономически изследвания, Академично издателство Марин Дринов, София.

(Tsanov, V., Shoppov, G., Beleva, I., Hristoskov, Y., Lukanova, P. 2012, Pazarat na truda I sotsialnata zashtita v ikonomicheskoto ravitie na Bulgaria, Balgarska akademia na naukite, Institut za ikonomicheski izsledvania, Akademichno izdatelstvo Marin Drinov, Sofia)

Център за устойчиво развитие на УНСС (Centyr za ustoichivo razvitie na UNSS) <http://ucsd.unwe.bg/>

Андреевич, В., (2014). Социальная ответственность российского бизнеса в сфере телекоммуникаций (на примере оао «вымпелком») https://dissler.spbu.ru/dissler/%7bzashiti_dissler__id%7d/vinogr.pdf

В Санкт-Петербургском университете наградили победителей конкурса „Лидеры корпоративной благотворительности. Северо-Запад“ достъпно на: <https://spbu.ru/news-events/novosti/v-sankt-peterburgskom-universitete-nagradili-pobediteley-konkursa-lidery>

Корпоративная социальная ответственность (Corporate Social Responsibility), достъпно на: <https://www.econ.msu.ru/ext/lib/Category/x96/x12/38418/file/CSO.pdf>

Мастер делового администрирования (МВА), достъпно на: https://www.msu.ru/study/dopobr/mba-011.html?sphrase_id=2389267

Менеджмент, <https://spbu.ru/postupayushchim/programms/bakalavriat/menedzhment>

Образовательный стандарт высшего профессионального образования мгу им. н.э. баумана, достъпно на: bmstu.ru/content/niu/standards/bac/080200_62.pdf

Общественная деятельность, достъпно на: <http://www.bmstu.ru/mstu/works/social/>

Обучение в МГУ стало доступней. Новый сайт дистанционного обучения и образовательный канал университета на YouTube доступно на: https://www.msu.ru/news/obuchenie_v_mgu_stalo_dostupney_novyuy_sayt_distantcionno-go_obucheniya_i_obrazovatelnyy_kanal_univers.html?sphrase_id=2389331

Основная профессиональная образовательная программа высшего образования МГТУ ИМ. Н.Э. БАУМАНА, доступно на: <https://bmstu.ru/content/opor/bac/2018/27.03.05.pdf>

Отдел практики и трудоустройства, доступно на: <http://www.cstv.tsu.ru/>

Совет женщин, доступно на: <http://www.womenmsu.msu.ru/>

Социальная п Порталу МГТУ им. Н.Э. Баумана, доступно на: <https://bmstu.ru/mstu/ya-search/?searchid=2201446&text=%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%8F%20%D0%BE%D1%82%D0%B2%D0%B5%D1%82%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C&web=0#p=1>

Противодействие коррупции, доступно на: <http://www.bmstu.ru/mstu/about/anticorr/оддержка>, доступно на: <http://www.tsu.ru/university/social/>

Социальный аудит на службе кооперативной демократии, доступно на: http://journals.tsu.ru/economy/&journal_page=archive&id=1343&article_id=24779

Студенты-дизайнеры помогут «детям-бабочкам», доступно на: <https://spbu.ru/news-events/novosti/studenty-dizaynery-pomogut-detyam-babochkam>

A film produced by NSU graduates received a silver medal at a prestigious international television festival, (2017), available at: https://english.nsu.ru/news-events/news/life/a-film-produced-by-nsu-graduates-received-a-silver-medal-at-a-prestigious-international-television-f/?sphrase_id=320176

Cao Jie, Zhao Jiawei (2011). Responsibility the First Lesson for SJTU Freshmen, available at:

<http://en.sjtu.edu.cn/news/responsibility-the-first-lesson-for-sjtu-freshmen/>

Communication on Engagement UNWE – Sofia, Bulgaria 2016 – 2018, available at: <https://www.unglobalcompact.org/participation/report/cop/create-and-submit/detail/429910>

Chen Xinyu, Nanyang News Agency, SJTU Particle Physics & Cosmology Key Laboratory Opened to Public, available at:

<http://en.sjtu.edu.cn/news/sjtu-particle-physics-cosmology-key-laboratory-opened-to-public/,2014>

Communication on Engagement UNWE – Sofia, Bulgaria 2016 – 2018, available at:

https://www.unwe.bg/Uploads/Main/d7bfa_%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%86%20%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%8E%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%B0%D0%B6%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%20

%D0%BD%D0%B0%20%D0%A3%D0%9D%D0%A1%D0%A1%20
19.06.2019_COE_UNWE_2016-2018_FIN_compressed.pdf

Dineva, V., (2019). The Role of Internal Audit in Corporate Social Responsibility Strategies, *Economic Alternatives*, 2019, Issue 2, pp. 287-295, available at: https://www.unwe.bg/uploads/Alternatives/11_Dineva_Alternatives_en_2_2019.pdf

Dineva, V., Examination of the importance and influence of control environment on the innovative environment, *Research and innovation Yunona Publishing* · New York, USA 2019

Du Xin, SJTU Celebrats 119th Anniversary, available at: <http://en.sjtu.edu.cn/news/sjtu-celebrats-119th-anniversary/>

Geryk, M., (2015). Social responsibility of the university, *Gdansk Management College – Publishing House*

Global Gender Equality Campaign launched at Tsinghua University in China, <https://asiapacific.unwomen.org/en/news-and-events/stories/2015/04/global-gender-equality-campaign-launched-at-tsinghua-university-in-china>

Fudan Development Institute (FDDI), available at: <http://fddi.en.fudan.edu.cn/about/jianjie/>

Fudan MBA, available at: https://www.fdsf.fudan.edu.cn/En/Fudan_MBA.aspx

Fudan University School of management, available at: <https://www.fdsf.fudan.edu.cn/En/en.pdf>

Legal help for disadvantaged, available at:

<http://news.tsinghua.edu.cn/publish/thunews-en/9675/2011/20110117141555702349500/20110117141555702349500.html>

Logistics Department, Wang Ping, (2013). SJTU Won Hemopoietic Stem Cell Donation Special Support Award, <http://en.sjtu.edu.cn/news/sjtu-won-hemopoietic-stem-cell-donation-special-support-award/>

MBA, available at: <http://www.cma.zju.edu.cn/en/programs/index.aspx?TypeID=5>

Pandurska, R., (2020). Communications in the social security administrations as part of the measures of corporate social responsibility in their activity optimization, issue 3, 2020, *Научни трудове на УНСС*, pp. 121-133, available at: http://unwe-research-papers.org/uploads/ResearchPapers/RP_vol3_2020_No06_R%20Pandurska_R.pdf

Principles for Responsible Management, Six Principles, available at: <http://www.unprme.org/about-prme/the-six-principles.php>

PHBS Holds Corporate Social Responsibility and Green Innovation Forum, available at: https://english.phbs.pku.edu.cn/2016/news_1111/1192.html

Robert W. Kates, Thomas M., Parris, and Anthony A. Leiserowitz, *What Is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, and Practice*, Francis, *Environment Magazine* available at: <https://web.archive.org/>

web/20170118214557/http://www.environmentmagazine.org/Editorials/Kates-apr05-full.html

Rouet, G., Vasileva, E. (2019). CSR – Convergences of Discourses, Diversity of Practices, Economic Alternatives, 2019, Issue 2, pp. 161-168, available at: https://www.unwe.bg/uploads/Alternatives/1_Rouet_Vassileva_Alternatives_en_2_2019.pdf

School of management Fudan University <https://www.fdsf.fudan.edu.cn/en/>
Slavova, I., Ivanova, V. (2019). Corporate Environmental Responsibility within the Circular Economy Context: Opportunities for Development and Sustainability, Economic Alternatives, 2019, Issue 2, pp. 184-204, available at: https://www.unwe.bg/uploads/Alternatives/3_Ivanova_Slavova_Alternatives_en_2_2019.pdf
Su Zhou and Cao Yin, From backwater to the mainstream, available at: http://www.chinadaily.com.cn/2014-06/24/content_17610373_2.htm, China Daily, 2014

Su Zhou and Cao Yin (China Daily), From backwater to the mainstream, available at: http://www.chinadaily.com.cn/2014-06/24/content_17610373_2.htm

3,801 Diplomas Awarded at Undergraduate Commencement http://news.tsinghua.edu.cn/publish/thunews/en/9671/2011/20110112093756138742133/20110112093756138742133_.html

Tsinghua University, available at: https://www.tsinghua.edu.cn/publish/thu2018en/newthuen_cnt/01-about-1.html

Tsinghua University holds the First International Forum on Engineering Education, available at: http://news.tsinghua.edu.cn/publish/thunews-en/9670/2018/20180927111551069363172/20180927111551069363172_.html

University Social Responsibility Network, available at: <http://www.usrnetwork.org/about-usrn/background>

Zhejiang University Education Foundation (ZUEF), available at: <http://www.zuef.zju.edu.cn/english/>

СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ НА ВИСШИТЕ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ И ДИСТАНЦИОНЕН СОЦИАЛЕН ОДИТ

Резюме

Ролята на висшите учебни заведения е от решаващо значение за развитието на социалната отговорност. И това е така, защото те обучават и възпитават настоящи и бъдещи ръководители, които ще вземат решения в нестабилна социално икономическа среда. Затова всички заинтересовани страни имат потребност от независима оценка, която предоставя дистанционния социален одит.

Основна цел на настоящото изследване е да се анализира социалната отговорност на висшите учебни заведения и да се разработи модел за дистанционен социален одит. За постигането на целта са изпълнени следните задачи: анализирана е социалната отговорност, включително и на висшите учебни заведения, разработен е модел с добри практики по социална отговорност на висшите учебни заведения, който може да бъде използван като стандарт при провеждането на дистанционен социален одит в тях; разработен е модел за дистанционен социален одит на висшите учебни заведения. В изследването са използвани научните методи на анализ, синтез, индукция, дедукция.

Основните резултати показват, че водещите висши учебни заведения в света имат социално отговорно поведение, провеждат социални инициативи и комуникират с всички заинтересовани страни своето социално отговорно поведение. По отношение на социалния одит резултатите показват, че дистанционният социален одит има редица предимства пред традиционния социален одит.

Ограничения на изследването: Представените в настоящата студия резултати са само част от изследване (Пейчева, 2019), посветено на социалната отговорност на висшите учебни заведения и дистанционния социален одит. Анализираните в студията висши учебни заведения са в: Китай, Русия и България.

Уникалността на настоящото изследване се изразява в разработването на модел с добри практики за социална отговорност на висшите учебни заведения и модел за дистанционен социален одит.

Ключови думи: дистанционен одит, дистанционен социален одит, социална отговорност, университети, висши учебни заведения

JEL: I21, I23

SOCIAL RESPONSIBILITY OF THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AND REMOTE SOCIAL AUDIT

Miroslava Peicheva*

Abstract

The role of higher education institutions is crucial for the development of social responsibility. And this is because they educate and bring up current and future leaders who will make decisions in an unstable socio-economic environment. Therefore, all stakeholders need an independent assessment provided by the remote social audit.

The main goal of the present study is to analyze the social responsibility of higher education institutions and to develop a model for remote social audit. To achieve this goal, the following tasks have been performed: social responsibility, including of higher education institutions, has been analyzed, a model with good practices on social responsibility of higher education institutions, which can be used as a standard in conducting remote social audit in them has been developed; a model for remote social audit of higher education institutions has been developed. The scientific methods of analysis, synthesis, induction, deduction were used in the research.

The main results show that the world's leading universities have socially responsible behavior, conduct social initiatives and communicate their socially responsible behavior with all stakeholders. With regard to social audit, the results show that remote social audit has a number of advantages over traditional social audit.

Limitations of the research: The results presented in this study are only part of a bigger study (Peicheva, 2019), dedicated to the social responsibility of higher education institutions and remote social audit. The higher education institutions analyzed in the study are in: China, Russia and Bulgaria.

The uniqueness of the present research is expressed in the development of a model with good practices for social responsibility of higher education institutions and a model for remote social audit.

Key words: remote audit, remote social audit, social responsibility, universities, higher education institutions

JEL: I21, I23

* Miroslava Peicheva, PhD, Prof., Department of Human Resources and Social Protection, UNWE, email: mpeicheva@unwe.bg